

Specvlvm Privilegiorum Regularivm In Commvni

Pedro <de los Angeles>

Coloniæ Agrippinæ, 1681

§ III. Ad quid se extendat Potestas, & Jurisdictio Judicum Conservatorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61715](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61715)

§. III.

Ad quid se extendat Potestas, & Jurisdictio Judicum Conservatorum.

Amplif- 168. **C**onservatorum jurisdictio, sicut & auctoritas tanta est, ut impediri non possit ab Ordinariis, Nunciis, aut Legatis etiam de latere; sed in causis eisdem commissis majores sunt prædictis Ordinariis, aut Legatis, ut colligitur *ex cap. 2. de potest. jud. deleg. in 6.* Quare contra prædictos, & etiam contra Nuncios Apostolicos, tueri se poterunt Regulares, per suos Conservatores. Sanchez *tom. 2. consil. lib. 2. cap. 9. dub. 6. nu. 4.* Lezana *tom. 1. part. 3. cap. 10. nu. 34.* & possunt Conservatores procedere per censuras Ecclesiasticas, excommunicationem, interdictam, & suspensionem contra sibi inobedientes. Tum ex jure communi, *cap. sane 2. de potest. judicis deleg. cap. auctoritate, de privileg. in 6.* Tum etiam, quia sic habetur expressè in privilegiis Conservatorum Religionum, ut patet ex Bulla Sixti IV. pro Carmelitis, Clementis VII. pro Minimis, Pii V. pro Dominicanis, & Gregorii XIII pro Jesuitis. Et ita docent Azor. *tom. 2. lib. 5. cap. 35. questione 10.* Barbof. *de offic. & potest. Episcop. allegat. 106. num. 36.* Peyrin. *tom. 2. privileg. Minimorum, Constitut. 5. Gregorii XV. §. 6. num. 45.* Bordon. *tom. 3. resolut. 95. n. 14.* Pellizzar. *tractat. 8. cap. 7. sect. 4. n. 119. & 133.* Qui advertunt, quòd quando contra Episcopos proce-

dendum est, adhibere debent diligentiam, ut cum omni modestia, patientia, & reverentia se gerant. § Et notandum est cum Lezana *num. 86.* Joanne à Cruce *lib. 2. cap. 10. dub. 4. conclus. 2.* quòd si Conservator nolit facere fidem Ordinario de suis litteris, non potest eum nolentem exequi suam sententiam, excommunicare. Quia delegatus nullam potest habere supra Ordinarium jurisdictionem, nisi quando iste est illi rebellis. Non tamen dicitur rebellis, dum petit fidem de ejus Commissione: quia sic perendo utitur jure suo, *cap. in jure, de officio delegati.*

169. Quare Conservator Religionum potest procedere contra Episcopos, Archiepiscopos, Nuntios Apostolicos, & etiam contra alios Religiosos, & contra quoscumque Ecclesiasticos, & contra Collegia, Universitates, & Communitates, habentes etiam facultatem eligendi Conservatorem; & contra quascumque personas, ut in supradictis privilegiis habetur. Et potest appellatione quacumque postposita, procedere per censuras Ecclesiasticas, quoties opus fuerit, & usque ad invocationem brachii secularis, ut patet ex privilegiis citatis. Nec potest ab Ordinario impediri, si b privatione Officii, & exercitii, jurisdictionis ipso facto incurrenda. Et irritum est omne quodcumque in contrarium attentatum, ut Cisterciensibus concessit Martinus V. & habetur in ipsorum compendio *titul. Bulla Conservatoria, §. 1.* & tenet Joannes à Cruce *supra conclus. 2.* Cæterum ab ejus sen-

sententia appellari potest, cum vel causa est dubia, vel ad infligendam poenam procedit; non tamen cum res est notoria: quia in notoriis non admittitur appellatio. Farinacius in *praxi criminali, quest. 21. à num. 118. usque ad 128.* Barbol. de officio & potestate. *Episcop. allegat. 106. num. 33.* Sed tunc ad solum Romanum Pontificem est appellandum: quia Conservator est delegatus Papæ. Barbosa *num. 4.* Tuschus verbo *Conservatores, conclus. 760. num. 6.* Imo si conservatores contra Regulares procedant, limites suæ facultatis excedendo, recusari poterunt: ex textu in *cap. si quis contra Clericum, de foro compet. cap. secundo requiris, §. 3. de appellacionibus.*

Conser- 170. Jurisdictio Conservatorum, vatores possunt non solum extenditur ad defensionem Religiosorum, sed etiam familiarium, & servorum eorundem; si res Religiosorum de- juxta Tridentin. *session. 24. cap. 11. In Monasteriis actu serviant, & intra eorum septa ac domos resideant, subque eorum obedientia vivant;* possunt ergo ad defensionem istorum procedere in manifestis injuriis, ac violentiis, & servata forma præscripta in Constitutione Gregorii XV. de qua statim. Ita concessit Pius V. pro Dominicanis illis verbis: *Adversus inferentes eis, aut eorum procuratoribus, agentibus, servitoribus, & familiaribus in præmissis eorundem alicui molestias, vel injurias, aut gravamina, &c.* Et idem habetur in Bulla Gregorii XIII. pro Jesuitis. Villalobos *2. part. tractat. 35. difficult. 6. num. 9.* Pellizzar. *num. 129.* Lezana *num. 65.* Antonius à Spiritu san-

cto *num. 219.* & possunt etiam procedere ad defensionem Syndicorum, & procuratorum eorundem Fratrum; non ut sunt singulares personæ, sed ut sunt eorum officiales, idque in casibus specialibus, spectantibus ad eorum officium. Sic concessit Clemens VII. Minoribus in Bulla, quæ incipit: *Dum consideramus,* apud Casarub. in *Compend. verb. procuratores, num. 13.* & Rodriguez *tom. 3. qq. Regul. q. 39. art. 4.*

171. Sed loquendo de rebus, causis, aut negotiis, ad quæ Judicium Conservatorum jurisdictio se extendit, sciendum est, quod inspectis, & attentis Regularium privilegiis, illorumque tenore, ac verbis, cognoscere olim poterant Conservatores de omnibus causis tam civilibus, quam criminalibus, seu mixtis, tam de eis, in quibus Regulares erant Rei, quam de eis, in quibus erant Actores, & de quibuscumque injuriis, molestiis, violentiis, tam manifestis, quam non manifestis Eis irrogatis sine judiciali indagine, vel cum illa, prout res, & causa postularet, ut dicta privilegia legenti liquido constabit; specialiter consideranti illud Sixti IV. Carmelitæ concessum, in quo mandat Conservatoribus, *no permittant eos indubitè molestari, aut eis gravamina, injurias, atque damna inferri, seu quomolibet irrogari,* & postea ait: *In quibuscumque causis per eos movendis, ac quacumque ratione, vel causa, & addit: ac etiam summarie, & de plano absque strepitu, & figura judicii.* Et Bullam Clementis VII. pro Minimis, in qua idem eisdem Conservatoribus præcipit,

cipit, his verbis : Ne permittatis eosdem super libertatibus, privilegiis, indultis, rebus, & bonis prædictis, ab eisdem, & quibuslibet aliis indebitè molestari, vel eis gravamina, vel damna, seu injurias irrogari, aut coram quibuscumque judicibus Ordinariis, vel Delegatis, etiam Apostolicis, quavis occasione, vel causa, etiam criminali eosdem Fratres trahi, &c. & postea addit : in illis videlicet, quæ judicialem requirunt indaginem, summarie, simpliciter, & de plano sine strepitu, & figura judicii ; in aliis verò prout qualitas eorum exigit. Quod idem habetur in Bulla Pii V. pro Dominicanis, & in Bulla Gregorii XIII. pro Jesuitis, sub illis verbis: De quibusvis molestiis, damnis, injuriis tam presentibus, quam futuris. Et addit, quòd absque judiciali indagine, & cum illa procedere possint, prout qualitas rerum postulaverit; & in quibuscumque causis tam civilibus, quam criminalibus, & mixtis: etiam in eis, in quibus Regulares Actores fuerint. Quæ omnia ad intentum ponderant Farinacius 2. parte, decis. 616. numer. 3. & 4. Peyrin. tom. 2. Constitut. 5. Gregorii XV. §. 6. à numer. 34. Pellizzar. tract. 8. cap. 7. sect. 4. numer. 120. Sorbus in Compend. privileg. Mendicant. verb. Conservatores. Lezana tom. 1. part. 3. cap. 10. n. 22. Barbol. de offic. & potest. Episc. alleg. 106. à n. 33.

Qualiter per Gregorium XV. jurisdictione Conservatorum

172. Cæterum licet hæc ira sint, secundum privilegia Regularibus concessa; illa tamen postea variè alterata, & immutata fuere à Sede Apostolica: specialiter à Gregorio XV. in Constitutione multoties citata, quæ

incipit, Sanctissimus, anno 1621. & habetur 4. tom. Bullar. inter Constitutiones hujus Pontificis numero 9. ubi circa prædictorum Conservatorum autoritatem, & jurisdictionem, hæc decernit : Ut coram ipsis Conservatoribus Regulares, ac Persona superscripta conveniri quidem, aut trahi debeant; sed alios convenire, aut trahere non possint; ita ut memorati Conservatores, in causis, in quibus Regulares, & alii Actores fuerint, nullam prorsus jurisdictionem habeant. Sed in iis tantum, in quibus Rei extiterint. Nec extra civitates, aut Dioceses, in quibus fuerint deputati, contra quoscumque procedere præsumant. § Quæ limitatio jurisdictionis Conservatorum cum nimis dura videretur, & Regulares quidem coram prædictis Conservatoribus conveniri, aut trahi deberent; ipsi autem non possent alios trahere, aut convenire, ita ut in causis, in quibus Regulares essent Actores, nullam prorsus jurisdictionem haberent; sed tantum in illis, in quibus Rei existerent, Supplicatum fuit, ab ipsis Sacræ Congregat. ut decideret hoc dubium. An per hæc verba sublata sit facultas, quam habent Conservatores defendendi Regulares, & alios à manifestis injuriis, & violentiis, quæ illis de facto inferuntur, dum à suis possessionibus desiciuntur, & propriis bonis frui, aut uti impediuntur? Cui dubitationi Sacra Congregatio anno 1624 sic respondit : Ejusmodi verbis minime sublata esse facultatem, quam habent Conservatores defendendi Regulares à manifestis injuriis, ac violentiis. Quæ resolutio habetur in 4. to. Bullar.

vatorum limitetur.

§§ inter

inter Constitutiones Gregorii XV. post 9. § Unde secundum dictam Constitutionem Gregorii, & Congregationis Sacrae declarationem solum possunt modò cognoscere Conservatores Regularium de illis causis, in quibus Regulares Rei fuerint, & in eis in quibus Actores fuerint, quoad injurias tantùm, & manifestas violentias, secundum formam, *cap. finali, de offic. & potest. judic. deleg. in 6. innovatam à Gregorio XV.* ita docent Bordon. *tom. 3. resolut. 95, à nu. 6.* Lezana *tom. 1. part. 3. cap. 10. num. 62.* Pellizzar. *tract. 8. cap. 7. sect. 4. nu. 120.* Moneta *de Conservatoribus, cap. 7. quest. 6. num. 343.* Peyrin. *tom. 2. in Constit. 5. Gregorii XV. §. 6. num. 50.* Antonius à Spiritu sancto *tract. 2. de privileg. disp. 1. sect. 4. num. 212.* § Illa autem dicitur manifesta injuria, quæ per facti evidentiam ita notoria est, ut examinatione non indigeat: vel si indigeat, probari tamen posset clare, & certitudinaliter per multos testes, & negari non possit. Violentia vero dicitur, injuria cum vi, & impetu, personis, vel rebus facta. Tuschus *verb. manifestum, conclus. 75, num. 7.* & *verbo violentia, conclus. 214.* Menochius *in Prelud. de recuperanda possessione. à n. 38.*

Ad quæ- 173. Ex quibus sequitur resolutio
tam loci aliquarum difficultatum. Primò quid
distan- dicendum sit ad illam quæstionem,
tiam, ju- videlicet, ad quantum loci distan-
risdictio- tiam se extendat judicum Conserva-
Confer- torum authoritas? Respondetur e-
vatorum- nim, quòd attentis privilegiis Grego-
exten- rii XIII. pro Jesuitis, & Clementis
datur. VII. pro Minimis, poterant extra ci-

vitates, & dioceses, in quibus deputati fuerant, contra delinquentes procedere: dummodo id non foret ultra tres diætas. Est autem una diæta, iter unius diei, id est 20. milliariù, quæ computanda sunt non ab urbibus, vel ædificiis, sed à terminis diocesis, intra quam Conservator existit, ita Joannes à Cruce *de privileg. lib. 2. cap. 10. dub. 3. num. 2.* Peyrin. *§. 6. num. 46.* Antonius à Spiritu sancto *num. 217.* Lezana *num. 27.* Rodriguez *tom. 1. quest. 65. articulo 7.* Portell. *in dub. Regular. verb. Conservator, num. 5.* Unde poterant Prælati Regulares ex vi suorum privilegiorum eligere sibi Conservatores, non solum in Diocesisibus, in quibus erant Conventus illorum existentes; sed etiam extra eas degenes, dummodo reus intra tres diætas citari posset. § Cæterum ex jure communi *in cap. ultimo, de offic. judic. delegat. in 6.* quòd innovatum fuit à Gregorio XV. in Constitutione sæpius citata, non possunt hoc tempore suum munus exercere, nisi intra civitates, & Dioceses, in quibus deputati fuerunt, Moneta *cap. 7. quest. 2. num. 61.* Lezana *num. 64.* § Quamvis sit probabile, nihil in hac parte innovatum fuisse à Gregorio XV. si dicatur in ea solum prohibuisse, ne Conservatores suum munus exerceant extra civitates, & dioceses, in quibus deputati sunt, ita quòd non possint suum munus exercere, cum à civitatibus, & diocesisibus, in quibus deputati sunt, abfuerint; poterunt tamen tunc alteri existenti in loco, in quo ipsi deputati sunt, suum officium delegare. Ita Pey-

Peyrin. & Lezan. quos refert, & sequitur N. Antonius à Spiritu sancto tract. 2. disput. 1. sect. 4. num. 218. Item Moneta, Sorbus, Rodriguez, quos refert, & sequitur Tamburin. de jure abbat. tom. 3. disput. 17. quest. 1. num. 6. § Sed notat bene Joannes à Cruce dub. 3. concl. 3. Quod quando Conservator Regularium non valet tunc accedere ad loca, in quibus morantur, qui sunt citandi, monendi, vel prohibendi, possunt ista efficere per edicta publica, affigendo illa in locis publicis, de quibus sit verisimilis conjectura, quod ex ipsis ad ipsorum citatorum, monitorum, vel prohibitorum notitiam pervenire valeant: ut concessit Societati Jesu Gregorius XIII. & Pius V. Ordini Prædicatorum.

Post
Constitutionem
Gregorii
XV. post
sunt Conservatores
procedere
in causis,
in quibus
Religiosi
sunt actores
&c.

174. Sequitur secundo, quid dicendum sit ad illam questionem, an Conservatores Regularium post Constitutionem Gregorii XV. possint procedere, cum ipsi Regulares sunt Actores, in causis civilibus eorum, contra eos qui aliquam pecunie summam, vel aliquam aliam rem ipsis debent ex locationibus, legatis, testamentis, &c. quando debitor non vult solvere id, quod tenetur? Respondetur enim, quod nisi fuerit injuria, aut violentia manifesta, non poterunt, propter illa verba Gregorii: quod *Conservatores in causis, in quibus Regulares actores fuerint, nullam prorsus jurisdictionem habeant.* Ceterum hoc non tollit, quo minus Regulares possint agere coram Conservatoribus suis contra prædictos propter manifestas injurias, seu violen-

tias, quas manifeste faciunt, qui solvere ea, quæ certo tenentur, nolunt. Et tunc tales Conservatores, contra hujusmodi debitores possunt procedere: etiam si Regulares Actores fuerint; propter declarationem Sacrae Congregationis supra num. 172. adductam: Quæ declaravit, posse Conservatores defendere Regulares à manifestis injuriis, & violentiis, quæ illis de facto inferuntur, dum à suis possessionibus deiciuntur, & propriis bonis frui, aut uti impediuntur. Quod sane accidit quando non vult debitor solvere quod tenetur: quia tunc ne creditor fruatur, aut utatur propriis bonis, impedimentum apponit. Sic Joannes à Cruce dub. 5. conclus. 2. Lezana num. 61: Antonius à Spiritu sancto num. 215. Bordon. resolut. 95. num. 1. Pey. in §. 6. num. 50. Moneta cap. 7. quest. 8. num. 394. Diana 3. part. tractat. 1. resolut. 2.

175. Sequitur tertio, quid dicendum sit ad illam questionem, an Judices Conservatores post Constitutionem Gregorii XV. cognoscere possint de his, quæ judiciale requirunt indaginem, nempe cognitionem causæ, ejusque examinationem propter illius dubietatem? Pro cuius resolutione supponimus, in causis Regularium, tam iis in quibus Actores fuerint, quam iis in quibus fuerint Rei, posse, & debere Conservatores procedere de plano, & sine strepitu, & figura judicii: quia ubi agitur de causis Regularium apud eorum Prælatos, & Conservatores, servari non debent apices juris, nec subtilis illius forma, quæ in aliis causis præscribitur,

Quo-
modo
Conser-
vatores
cogno-
scere
possint
de his,
quæ ju-
dicialem
indagi-
nem re-
quirent

tur; ut habetur in cap. *Qualiter*, & quando, de accusatoribus, & in singulorum Ordinum Constitutionibus hoc caveri solet, ut apud nos 3. part. *Constitutur*. cap. 10. num. 8. § Et isto supposito ad quæsitum negativè respondetur: maxime si Regulares Actores fuerint: quia Gregorius XV. decernit non posse Conservatores procedere in causis, in quibus Regulares Actores fuerint. Et licet ex declaratione Sacræ Congregationis procedere possint in causis manifestarum injuriarum, etiam si in illis Actores fuerint Regulares, hoc tamen est ideo, quia in manifestis judicialis indagatio non requiritur; maxime, quia Sacra Congregatio dum concedit Regularibus, in manifestis posse coram Conservatore agere, subdit: debere servari formam præscriptam ab Innocentio IV. in cap. 1. de offic. deleg. in 6. ubi dicitur: non posse Conservatores ad ea, quæ judicialem indaginem exigunt, suam extendere potestatem. Lezana num. 63 Pellizzar. 114.

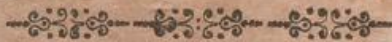
Quid factum 176. Cæterum in cognoscendis cere de injuriis, aut violentiis manifestis, possunt Conservatores illam indaginem servator, adhibere, quæ in notoriis solet committeri ut debite procedat. munitur usurpari: quia cui committitur in notoriis facultas, debent ea committi, sine quibus jurisdictio nequit exerceri; Sed non potest Conservator in notoriis procedere, nisi de rei notorietate notitiam capiat, & ad ferendum testimonium testes cogat, si fortè delictum sit aliis notorium, & non ipsi: aliaque iis similia præster, quæ aliquam important judicialem indaginem; ergo, &c. Peyrin. tom. 2.

Constitutur. §. Gregorii XV. numer. 40. Moneta cap. 7. quest. 3. num. 90. & 93 Pellizzar. numero 116. Lezana num. 62. § Quare ut Conservator procedere valeat, necessarium est, quod ante omnia appareat injuriam, seu violentiam fuisse manifestam, & notoriam: quia ubicumque jurisdictio alicui competit respectu alicujus certæ qualitatis, ante omnia debet illi de illa qualitate constare. Si tamen de illa tali notorietate dubitet, vel clare de ea non appareat, poterit summarie examinare an injuria, vel violentia de qua agitur, notoria sit, & super ea probationes recipere ad fundandam suam jurisditionem: ita quod si eam notoriam esse reperiat, in sua jurisditione procedat: alias se incompetentem pronuntiet. Barbof. de offic. & potest. Episcop. alleg. 106 num. 20. Lezana num. 62. Pellizzar. num. 117. Peyrin. tom. 3. privileg. cap. 11. num. 10.

177. In fine hujus puncti rogabis, quæ pœnas incurrant Conservatores, qui limites suæ jurisditionis excedunt, & qui talem excessum procurant, vel certè impediunt, ne suum munus, in his, quæ possunt exerceant? Respondetur, Conservatores scienter excedentes suæ jurisditionis meras incurere suspensionem ab Officio Conservatoris per annum: ut habetur in cap. final. de offic. deleg. in 6. & jure Hispan. in l. 1. titul. 5. lib. nova recopilat. privantur temporalitatibus, & connaturalitate illorum regnorum. § Cæterum cum in dicto cap. finali dicatur: scienter, sequitur non incurri prædictas pœnas ab his, qui ex ignorantia

stantia etiam crassa excedunt, juxta à nobis dicta tom. 2. tract. 10. de Censur. cap. 10. n. 187. Sed in foro externo, ut scienter fecisse convincatur, debet probari: quia juxta regulam juris 48. *presumitur ignorantia, ubi scientia non probatur.* § Pars verò, quæ procuravit, quòd judices Conservatores excedant, effectu procuratoris sequuto, qui est excessus de facto exercitus à Conservatore, excommunicationis pœnam incurrit, à qua absolvi non potest, nisi ei, quem sic fatigavit indebitè, primò satisfaciatur integrè de expensis, ut habetur dicto cap. final. Sed talis excommunicatio non incurritur nisi à parte procurante: id est ab eo, qui in judicio est Actor, vel Reus, non à tertia persona: quia textus solum de parte Procurante loquitur. Navarrus in *Manual. c. 27. nu. 125.* à Cruce *dub. 7. concl. 2.* Lezana tom. 71. Rodriguez tom. 1. *quæst. 65. art. ultim.* § Impedientes demum, vel molestantes Conservatores Regularium ne suum exerceant Officium, incidit in excommunicationem, vel suspensionem à divinis latæ sententiæ: ex concessione Pii V. pro Dominicanis. Sed pœna prædicta lata sub illa disiunctione, excommunicationis, vel suspensionis, in hoc sensu intelligitur: ut delinquens unam dictarum Censurarum determinatè incurrat, quam ipse elegerit. Bonacina *disp. 1. de Censuris quæst. 1. punct. 7. num. 1.*

PUNCTUM VI.

De Privilegiis Regularium, virtute quorum possunt in suis Ecclesiis sepelire eos, qui in eis eligunt sepulturam.

178. **D**iversa sunt privilegia Regularibus concessa circa mareriam hujus puncti. Alia circa electionem liberam sepulturæ, quæ ab extraneis sæcularibus, laicis, & Ecclesiasticis, potest eligi in Ecclesiis, capellis, claustris, &c. Alia circa modum, quo Regularium sepultura debeat executioni mandari. Alia circa exemptionem solutionis portiois Canonice, & quartæ funeralis ex his, quæ relinquuntur ab illis, qui apud eos eligunt sepulturam. Alia circa res, & quantitatem, ex quibus solvi debeat quarta funeralis, ab eis, qui solvere tenentur. Quare punctum hoc in sex paragraphos dividemus, ut in eo distinctius procedamus. In primo agemus de his quæ pertinent ad sepulturam in communi, à quibus eligi potest, & in quo loco debent sepeliri, qui eam non elegerunt. In secundo de his qui ex jure, Ecclesiastica sepultura privantur. In tertio de privilegiis Regularium sepeliendi in suis Ecclesiis illos, qui in illis sepulturam elegerint. In quarto de portione canonica, & quarta funerali erit sermo, quæ sint? Et à quibus solvi debeant? In quinto & sexto de privilegiis exemptionis à solutione quartæ funeralis aliquibus Religionibus concessis.

Quid in hoc puncto sit agendum supponitur.